

KASPARS ĢĒRMANIS

Latvija

ANO:

no palīdzības
saņēmējas līdz
devējai

Center for
Geopolitical
Studies
Riga

327(474.3)

Ge713

Ģeopolitikas pētījumu centrs ir ārējās un drošības politikas domnīca, kas starptautiski strādā ar zīmolu "Center for Geopolitical Studies Riga". Mēs izglītojam un informējam Latvijas sabiedrību, kā arī informējam starptautisko sabiedrību par Baltijai svarīgiem procesiem.

www.geopolitics.center

Latvija ANO: no palīdzības saņēmējas līdz devējai

Šajā publikācijā skatītas Latvijas dalības Apvienoto Nāciju Organizācijā (ANO) trīs desmitgades, kuru laikā Latvija pakāpeniski no palīdzības saņēmējas ir kļuvusi par devēju. Ziņojumā ir analizēts Latvijas ceļš ANO no pievienošanās organizācijai 1991. gadā līdz 2025. gadam, kad Latviju ievēlēja ANO Drošības padomē.

2025. gada jūnijs

Šis izdevums ir tulkojums no angļu valodas

Autors: Kaspars Ģērmanis

Redaktors: Māris Andžāns

Vāka un dizaina makets: Mikus Čavarts

Finansiālais atbalsts: Latvijas Republikas Ārlietu ministrija

ISBN 978-9934-9317-3-4

Satura rādītājs

Saisinājumu saraksts.....	3
Tabulu saraksts.....	4
Ievads	5
1. Atgriešanās starptautiskajā politikā un pievienošanās ANO	8
2. ANO nozīme un ietekme uz Latviju	18
3. Latvijas ieguldījums ANO	27
4. Latvijas loma ANO šodien un nākotnē.....	37
Secinājumi: no palīdzības saņēmējas līdz devējai.....	47
Informācija par autoru	50

Saīsinājumu saraksts

- BATUN – Baltiešu aicinājums Apvienotajām Nācijām (*Baltic Appeal to the United Nations*)
- IAEA – Starptautiskā Atomenerģijas aģentūra (*International Atomic Energy Agency*)
- ICC – Starptautiskā krimināltiesa (*International Criminal Court*)
- IOM – Starptautiskā Migrācijas organizācija (*International Organization for Migration*)
- MINUSMA – Apvienoto Nāciju Organizācijas vadītā Visaptverošā stabilizācijas misija Mali (*United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali*)
- UNDOF – Apvienoto Nāciju Organizācijas Norobežošanās novērošanas spēki (*United Nations Disengagement Observer Force*)
- UNDP – Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma (*United Nations Development Program*)
- UNESCO – Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*)
- UNFPA – Apvienoto Nāciju Organizācijas Iedzīvotāju fonds (*United Nations Population Fund*)
- UNHCR – Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs (*United Nations High Commissioner for Refugees*)
- UNICEF – Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskais Bērnu aizsardzības fonds (*United Nations International Children's Emergency Fund*)
- UNIFIL – Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskā operācija Libānā (*United Nations Interim Force in Lebanon*)

UN OCHA – Apvienoto Nāciju Organizācijas Humānās palīdzības koordinācijas birojs (*United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*)

UNTSO – Apvienoto Nāciju Organizācijas Pamiera uzraudzības organizācija (*United Nations Truce Supervision Organization*)

WFP – Pasaules Pārtikas programma (*World Food Program*)

WHO – Pasaules Veselības organizācija (*World Health Organization*)

WTO – Pasaules Tirdzniecības organizācija (*World Trade Organization*)

Tabulu saraksts

1. tabula. Latvijas dalības ANO laika skala.
2. tabula. ANO nodarbinātie Latvijas pilsoņi, 2010. līdz 2022. gads.
3. tabula. ANO iepirkumi no Latvijas uzņēmumiem, 2013. līdz 2023. gads.
4. tabula. ANO iepirkumu no Latvijas uzņēmumiem sadalījums pa precēm un pakalpojumiem, 2013. līdz 2023. gads.
5. tabula. ANO iepirkumi no Latvijas uzņēmumiem sadalījumā pa ANO aģentūrām (TOP 5), 2013. līdz 2023. gads.
6. tabula. ANO iepirkumu no Latvijas uzņēmumiem sadalījums pa preču un pakalpojumu kategorijām (TOP 5), 2013. līdz 2023. gads.
7. tabula. Latvijas uzņēmumi – ANO piegādātāji (lielākie pēc iepirkuma apjoma), 2015. līdz 2023. gads.
8. tabula. Latvijas ieguldījums MINUSMA (2016. līdz 2022. gads), UNTSO (2022. gads līdz šim brīdim) un UNIFIL (2023. gads līdz šim brīdim).

Ievads

Pievienojoties Apvienoto Nāciju Organizācijai (ANO) 1991. gada septembrī, Latvija atkal kļuva par pilntiesīgu starptautiskās politikas dalībnieci. Pirmajos atjaunotās neatkarības gados ANO bija izšķiroša loma spiediena palielināšanai uz Krieviju, lai tā izvestu savu karaspēku no Baltijas valstīm. Iesaistīšanās ANO palīdzēja pavērt ceļu dalībai daudzās citās organizācijās, jo īpaši Eiropas Savienībā (ES) un Ziemeļatlantijas līguma organizācijā (NATO). Dalība ANO tādējādi stiprināja Latvijas valstiskumu un iesaisti globālajos procesos atjaunotās valsts pirmajos gados.

Pēdējās trīs desmitgadēs Latvija ir ieguvusi ievērojamu pieredzi ANO. Latvijas pārstāvji ir ieņēmuši vai kandidējuši uz nozīmīgiem amatiem, veicinājuši nozīmīgas iniciatīvas un uz globālās skatuves aktualizējuši dažādus jautājumus. Šī pieredze šobrīd dod iespēju Latvijai aizstāvēt ne tikai sevi, bet arī citus. Tagad Latvija stingri iestājas par Ukrainas suverenitāti un teritoriālo integritāti, vienlaikus stiprinot arī sevi.

Kā kulminācija Latvijas vairāk nekā trim desmitgadēm ANO bija Latvijas ievēlēšana ANO Drošības padomē 2025. gada 3. jūnijā ar 178 balsīm.¹ Pēc Melnkalnes izstāšanās no vēlēšanām 2025. gada janvārī Latvija kļuva par vienīgo kandidāti no Austrumeiropas grupas.

---

¹ United Nations (2025). *Five countries elected to serve on UN Security Council*. 03.06.2025. <https://news.un.org/en/story/2025/06/1163971>

Taču nav laika svinībām, jo priekšā ir smags darbs. Eiropā turpinās lielākais karš kopš Otrā pasaules kara beigām. Ne tikai Krievijas karš pret Ukrainu, bet arī citi kari un globāli jautājumi rada izaicinājumus ANO Drošības padomei un ANO kopumā.

Lai gan ANO ir saņēmusi ievērojamu kritiku, tā joprojām ir unikāls globāls forums uzticības veidošanai starp dažādām valstīm un neaizstājams instruments, lai palīdzētu visneaizsargātākajiem karos, badā, epidēmijās, katastrofās un citās nelaimēs.

ANO nav bijis vienīgais mēģinājums izveidot globālu forumu miera un drošības veicināšanai. Tās priekštece – Tautu Savienība – starpkaru periodā bija pirmā šāda organizācija. Tautu Savienībai neizdevās novērst Otro pasaules karu un līdz ar to arī Nacistiskās Vācijas un Padomju Savienības veikto Latvijas okupāciju. Vienlaikus jāatzīmē, ka Latvija bija ne vien šīs organizācijas dalībvalsts, bet no 1936. līdz 1939. gadam tā ieņēma arī nepastāvīgo vietu Tautu Savienības Padomē, kas bija līdzvērtīga ANO Drošības padomei

Vairāki autori jau ir pētījuši Latvijas pieredzi ANO. To savās publikācijās ir aplūkojuši Indāns un Gregors², Bukovskis³, Pāvils⁴, Reire⁵ un citi. Šī publikācija papildina iepriekšējos pētījumus. Tās mērķis ir analizēt Latvijas ceļu un attīstību ANO ietvaros kā pāreju no palīdzības saņēmējas uz devēju un to, kā ANO ir ietekmējusi un attīstījusi likumdošanu Latvijā dažādās nozarēs, kā arī sekmējusi jaunu mērķu izvirzīšanu. Šis ziņojums arī ieskicē un izvērtē Latvijas mērķus ANO turpmākajiem gadiem.

---

² Indāns, I. un Gregors, R. V. (1999). *Latvijas ārpolitika ANO ietvaros*. Latvijas Ārpolitikas institūts.

³ Bukovskis, K. (2020). *Latvijas intereses un iespējas Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes nepastāvīgās dalībvalsts statusā*. Latvijas Ārpolitikas institūts.

⁴ Pāvils, L. (2021). *Latvija nostiprina pozīcijas*. Jurista vārds. <https://juristavards.lv/zurnals/279669-latvija-nostiprina-pozicijas/>

⁵ Reire, G. (2010). *Apvienoto Nāciju Organizācijas nozīme starptautiskā miera un drošības uzturēšanā*. Doktora darbs. Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte; Reire, G. (Red.) (2024). *Latvija Apvienotajās Nācijās*. Zinātne.

Ģeopolitikas pētījumu centrs ir pateicīgs diplomātiskā dienesta pārstāvjiem un citiem ekspertiem, kas piekrita dalīties savos vērojumos par Latvijas pieredzi ANO. To vidū ir Baiba Braže, Ilze Doškina, Jānis Kārkliņš, Kristofers Krūmiņš, Jānis Mažeiks, Baiba Moļņika, Sanita Pavļuta-Deslandes, Andrejs Pildegovičs, Ivars Pundurs, Elīna Šteinerte, Zinta Zommers, Ilze Žilde un eksperts, kas vēlējās palikt anonīms.

1. Atgriešanās starptautiskajā politikā un pievienošanās ANO

Kad 1991. gada augustā līdz ar starptautisko atzišanu Latvija atguva neatkarību, bija nepieciešams nostiprināt gan valstiskumu, gan vietu starptautiskajā vidē. Tas bija sarežģīts uzdevums pēc piecu desmitgažu ilgas okupācijas. Otrā pasaules kara laikā Latviju okupēja ne tikai Padomju Savienība, bet islaicīgi arī nacistiskā Vācija. Ņemot vērā vēsturisko pieredzi, Latvijas suverenitātes atjaunošanai bija nepieciešama starptautiskajās tiesībās, līgumos un vienošanās nostiprināta globāla atzišana.

Latvijas intereses un prioritātes saskan ar ANO pamatuzdevumu – uzturēt mieru pasaulē un līdz ar to arī nodrošināt savas valsts un reģiona drošību. Organizācijas, kas dibināta gandrīz pirms 80 gadiem, mērķis ir uzturēt globālo drošību, novēršot agresiju un ievērojot taisnīguma un starptautisko tiesību principus.⁶

Latvija kā valsts, kas ir pārcietusi neatkarības zaudēšanu un totalitāru režīmu nežēlību, tostarp holokaustu un masu deportācijas uz Sibīriju, ir viena no ANO, cilvēktiesību un uz starptautiskiem likumiem balstītas kārtības aizstāvēm. Latvijas pieredze

---

⁶ United Nations (1945). *United Nations Charter, Chapter I: Purposes and Principles*. 26.06.1945. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-1>

Baltiešu aicinājuma Apvienotajām Nācijām (BATUN) demonstrācija pie ANO mītnes Ņujorkā, ASV, 1979. gada 28. septembrī. Demonstrācijā piedalījās Uldis Bluķis, Ints Rupners, Jānis Riekstiņš un Helēna Celmiņa, kā arī igauņu un lietuviešu kopienas pārstāvji.⁷

Otrā pasaules kara laikā ir gan kā atgādinājums, gan brīdinājums par to, cik nežēlīga pret mazām valstīm var būt starptautiskā sistēma, kurā lielvaras dara, ko vēlas.

Latvijas iesaistišanās ANO aizsākās vēl pirms neatkarības atjaunošanas. 1965. gada 13. novembrī Ņujorkā notika baltiešu trimdas organizāciju demonstrācija, aicinot izbeigt Baltijas valstu kolonizāciju, tādējādi atgādinot pārējai pasaulei par okupāciju.

1966. gada 9. februārī trimdas baltiešu kopiena izveidoja organizāciju "Baltiešu aicinājums Apvienotajām Nācijām" (BATUN).⁸

⁷ Latvijas Okupācijas muzeja krājums.

⁸ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2020). *Atklāj izstādi par baltiešu trimdas organizācijas BATUN ieguldījumu Baltijas valstu neatkarības atgūšanā*. 09.12.2020. <https://www.mfa.gov.lv/lv/jaunums/atklaj-izstadi-par-baltiesu-trimdas-organizācijas-batun-ieguldījumu-baltijas-valstu-neatkarības-atgusana>; Ainsio, S. O. (2018). *The Story of BATUN 1966.-1991 (Baltic Appeal to the United Nations)*. Eesti Rahvusraamatukogu. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:416163/356644/page/1>

Karogu pacelšanas ceremonija ANO galvenajā mītnē Ņujorkā, ASV, 1991. gada 17. septembrī.⁹

Emigrācijā esošo baltiešu iespējas bija ierobežotas, jo viņu mērķi tobrīd bija pretrunā ar lielvaru mērķiem, kuru vidū tolaik nebija Baltijas valstu neatkarības atjaunošana. Tiesa gan, reizēm Rietumu lielvaras izmantoja Baltijas valstu situāciju, lai Padomju Savienībai atgādinātu par tās pastrādātajām netaisnībām.

1971. gadā trimdā esošie baltieši nolēma, ka efektīvāka rīcība ir pievērst uzmanību individuāliem cilvēktiesību pārkāpumiem. Kopš tā laika trimdā esošie baltieši regulāri uzsvēra Baltijas valstu mērķi atgūt neatkarību. Vēlāk tā sauktā “Baltijas jautājuma” uzturēšana ANO sekmēja arī Baltijas valstu suverenitātes atgūšanu.¹⁰

⁹ United Nations (1991). *Flag-Raising Ceremony Marks Admission of Seven States to UN Membership*. Foto: Eskinders Debebe (Eskinder Debebe). <https://media.un.org/photo/en/asset/oun7/oun7564469>

¹⁰ Indāns, I. un Gregors, R. V. (1999). *Latvijas ārpolitika ANO ietvaros*. Latvijas Ārpolitikas institūts. 14.–15. lpp. <https://www.lai.lv/publikacijas/latvijas-arpolitika-ano-ietvaros-39>

Latvijas Valsts prezidents Guntis Ulmanis (otrais no kreisās) un viņa kundze Aina Ulmane (pirmā no labās) tiekas ar ANO ģenerāļsekretāru Butrosu Butrosu-Gali (otrais no labās) un viņa dzīvesbiedri Leiju Butrosu-Gali (pirmā no kreisās) Ņujorkā, ASV, 1994. gada 14. novembrī. Ulmanis pasniedza Latvijas dāvanu mākslinieces Edītes Pauls-Vigneres veidotu gobelēnu ar nosaukumu "Cerība".¹¹

Baltijas valstu starptautiskā atzišana 1991. gada augustā radīja labvēlīgu augsni to dalībai ANO. Lai gan Padomju Savienības nostāja sākotnēji bija neskaidra, Francija un Apvienotā Karaliste aizsāka Baltijas valstu uzņemšanas procesu. Galu galā arī Padomju Savienība tam neiebilda,¹² un 1991. gada 17. septembrī Latvija kopā ar Igauniju un Lietuvu kļuva par pilntiesīgām ANO dalībvalstīm.

Bijušais Latvijas vēstnieks un pastāvīgais pārstāvis ANO Ņujorkā Andrejs Pildegovičs uzskata, ka Latvijas iesaisti ANO

---

¹¹ United Nations (1994). *Latvia Presents Gift to the United Nations*. Foto: Īvans Šneiders (Evan Schneider). 14.11.1994. <https://media.un.org/photo/en/asset/oun7/oun7676706>

¹² Indāns, I. un Gregors, R. V. (1999). *Latvijas ārpolitika ANO ietvaros*. Latvijas Ārpolitikas institūts. 16. lpp. <https://www.lai.lv/publikacijas/latvijas-arpolitika-ano-ietvaros-39>

var iedalīt trīs posmos.¹³ Pirmais ilga no 1991. līdz 1998. gadam. Latvija pakāpeniski atguva savu vietu starptautiskajā politiskajā vidē, panāca vairāk nekā 51 tūkstoša Krievijas karavīru¹⁴ izvešanu, nostiprināja valsts institūcijas un veica virkni reformu.

ANO bija būtiska loma, palīdzot Baltijas valstīm panākt Krievijas armijas izvešanu. 1992. un 1993. gadā ANO Ģenerālā asambleja pieņēma divas rezolūcijas, izdarot starptautisku spiedienu uz Krieviju. Rezolūcijas pieņēma ar aklamāciju. Toreizējais ANO ģenerālsekretārs Butross Butross-Gali nosūtīja savu pārstāvi uz Latviju, tādējādi personīgi atbalstot Krievijas armijas izvešanu un saņemot nepastarpinātu informāciju par situāciju Baltijas valstīs.

Otrais posms Latvijas dalībā ANO ilga no 1998. līdz 2007./2008. gadam. Tad Latvija pievienojās ES un NATO, kā arī vēl vairāk nostiprināja savu demokrātiju. Paralēli tam Latvija arvien vairāk iesaistījās ANO darbā, tostarp piedāvājot savu skatījumu. Šis periods noslēdzās ar imperiālisma atgriešanos Krievijā. Latvijas austrumu kaimiņvalsts pakāpeniski attālinājās no demokratizācijas un Rietumu vērtībām, virzoties uz autoritārismu iekšpolitikā un agresiju ārpolitikā. Viens no redzamākajiem signāliem bija Krievijas prezidenta Vladimira Putina runa Minhenes Drošības konferencē 2007. gadā. Nākamajā gadā Krievija iebruka Gruzijā, vēl skaidrāk demonstrējot gatavību izmantot militāru spēku, lai grautu pastāvošo starptautisko kārtību un ar varu mainītu kaimiņvalstu robežas.

Attiecības starp Krieviju un Latviju ir sarežģītas, un Krievija joprojām cenšas ietekmēt starptautiskās sabiedrības uztveri par Latviju. Viens no tipiskākajiem pārmētiem ir nepamatotās apsūdzības par iespējamiem cilvēktiesību pārkāpumiem. Piemēram,

---

¹³ Andrejs Pildegovičs (speciālo uzdevumu vēstnieks-Latvijas kandidatūras ANO Drošības padomē sekretariāta vadītājs). Tiešsaistes intervija. 06.02.2025.

¹⁴ Latvijas Okupācijas muzejs (2022). *Ieskats muzeja krājumā "Tas nu reiz ir noticis!"* 31.08.2022. <https://okupacijasmuzejs.lv/lv/aktualitates/tas-nu-reiz-ir-noticis>

vēl 2024. gada oktobrī Krievija draudēja iesūdzēt Latviju ANO sistēmā esošajā Starptautiskajā tiesā par “rasu diskrimināciju”.¹⁵

Trešais Latvijas ceļa ANO posms sākās 2008. gadā, kad Latvija jau kā stabila Eiropas demokrātija palielināja iesaisti un atpazīstamību dažādos ANO procesos. Šis posms ietvēra dalību miera uzturēšanas misijās, bruņojuma kontroles, atbruņošanās un neizplatīšanas mehānismos, kā arī daudzos citos procesos. Latvija arī paplašināja savu attīstības sadarbību no Ukrainas, Kaukāza un Centrālāzijas reģiona valstīm līdz Tuvajiem Austrumiem un Āfrikai.

1. tabula. Latvijas dalības ANO laika skala.

Gads	Notikums
1991	Latvija līdz ar starptautisko atzīšanu faktiski atguva neatkarību un pievienojās ANO
1991	Latvija pievienojās UNESCO un WHO
1992	ANO Ģenerālā asambleja pieņēma rezolūciju par “Par pilnīgu ārvalstu militāro spēku izvešanu no Baltijas valstu teritorijām” ¹⁶
1992	Latvija pievienojās UNICEF
1993	Latvijā sāka darboties UNDP
1994	Latvijā atvēra ANO Narkotiku un noziedzības apkarošanas biroju (<i>UN Office on Drugs and Crime</i>)

¹⁵ Lsm.lv (2024). *Krievija grasoties iesūdzēt Latviju ANO tiesā par “rasu diskrimināciju”*. 31.10.2024. <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/31.10.2024-krievija-grasoties-iesudzēt-latviju-ano-tiesa-par-rasu-diskriminaciju.a574715/>

¹⁶ United Nations (1992). *Complete Withdrawal of Foreign Military Forces from the Territories of the Baltic States [1992] UNGA 67; A/RES/47/21 (25 November 1992)*. <https://docs.un.org/en/A/RES/47/21>. ANO Ģenerālā asambleja šo rezolūciju atkārtoti apstiprināja 1993. gadā (United Nations Digital Library (1993). *Complete withdrawal of foreign military forces from the territories of the Baltic States: resolution/adopted by the General Assembly, UN General Assembly (48th sess. -1993-1994)*. <https://digitallibrary.un.org/record/178367?ln=en&u=pdf>).

Gads	Notikums
1996	Latviju ievēlēja ANO Ekonomikas un sociālo lietu padomē (<i>UN Economic and Social Council</i>) ¹⁷
1998	Latvijā atvēra ANO Augstā komisāra bēgļu lietās biroju (<i>Office of the UN High Commissioner for Refugees</i>)
1999	Latvijā atklāja ANO namu
1999	Latvija kļuva par WTO dalībvalsti
2004	Latvijā darbu noslēdza UNDP
2006	Latvijas Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga tika izvirzīta par Baltijas kandidāti ANO ģenerālsekretāres amatam
2007	Latviju ievēlēja ANO Zinātnes un tehnoloģiju attīstības komisijā (<i>UN Commission on Science and Technology for Development</i>) ¹⁸
2011	Latvija pieteica savu kandidatūru uz ANO DP nepastāvīgās locekles vietu
2013	Latviju ievēlēja ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu tiesību aizsardzības aģentūrā (<i>UN Women</i>)
2014	Latviju ievēlēja ANO Cilvēktiesību padomē (<i>UN Human Rights Council</i>)
2016	Latvija pievienojās MINUSMA
2019	Latvija kļuva par ANO Jaunatnes programmas (<i>UN Youth Programme</i>) dalībnieci
2021	Latviju ievēlēja ANO Sieviešu statusa komisijā (<i>UN Commission on the Status of Women</i>)

¹⁷ Latviju ANO Ekonomikas un sociālo lietu padomē ievēlēja otro un trešo reizi attiecīgi uz termiņu no 2011. līdz 2013. gadam un no 2020. līdz 2022. gadam.

¹⁸ Atkārtoti Latviju ANO Zinātnes un tehnoloģiju attīstības komisijā ievēlēja 2018. gadā uz termiņu no 2019. līdz 2022. gadam.

2021	Latvijas pārstāvi ievēlēja Starptautisko tiesību komisijā (<i>International Law Commission</i>)
2021	Latviju ievēlēja ANO Miera veidošanas komisijā (<i>UN Peacebuilding Commission</i>)
2022	Latviju ievēlēja ANO Spīdzināšanas novēršanas apakškomisijā (<i>UN Subcommittee on the Prevention of Torture</i>)
2022	Latvija pievienojās UNTSO
2023	Latvija pievienojās UNIFIL
2023	Latviju ievēlēja par ANO Sieviešu statusa komisijas (<i>UN Commission on the Status of Women</i>) valdes locekli
2025	Latvija kļuva par ANO Noziedzības novēršanas un krimināltiesību komisijas (<i>UN Commission on Crime Prevention and Criminal Justice</i>) locekli
2025	Latviju ievēlēja ANO Drošības padomē darbam 2026.–2027. gadā

Gadu gaitā Latvija ANO ir iesaistījusies aizvien plašākā jautājumu lokā, kas pārsniedza tās sākotnējās prioritātes, tostarp dzimumu līdztiesība, mediju brīvība, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, digitalizācija, informācijas integritāte, mākslīgais intelekts un klimata pārmaiņas. Šīs prioritātes ieņēma nozīmīgu lomu Latvijas kampaņā uz ievēlēšanu ANO Drošības padomē.¹⁹ Līdztekus tam Latvija uzņēmās aktīvu lomu, pievēršot uzmanību dažādiem ar Krievijas agresiju Ukrainā saistītiem jautājumiem, tostarp seksuālo vardarbību kā daļu no Krievijas kara.²⁰ Attiecībā uz mediju brīvību un informācijas integritāti Latvija ierosināja

¹⁹ Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība ANO, EDSO un citās starptautiskajās organizācijās Vīnē (2024). *Starptautiskās organizācijas Vīnē*. <https://www2.mfa.gov.lv/vienna/starptautiskas-organizacijas-vine>

²⁰ Ministru kabinets (2024). *Ministru prezidente uzrunā ANO uzsver dzimumu vienlīdzības nozīmi*. <https://www.mk.gov.lv/lv/jaunums/ministru-prezidente-uzruna-ano-uzsver-dzimumu-vienlidzibas-nozimi>

rezolūciju par cīņu pret dezinformācijas un nepatiesas informācijas izplatību.²¹ Latvija arī piedāvāja savu pieredzi Klusā okeāna salu valstīm,²² kā arī sniedza konsultācijas digitalizācijas jautājumos.²³

Latvija ANO ietvaros pievērš uzmanību arī dažādu valstu pamattautu tiesībām un apdraudēto valodu attīstībai. Šo apņemšanos apliecina libiešu valodas un kultūras eksperta Valta Ernštreita ievēlēšana ANO Pastāvīgajā pirmiedzīvotāju forumā (*UN Permanent Forum on Indigenous Issues*) uz laiku no 2026. līdz 2028. gadam.²⁴

Arī Latvijas finanšu iemaksas ANO budžetā pakāpeniski ir augušas. No 2019. līdz 2025. gadam ikgadējās obligātās iemaksas pieauga no 1,20 miliona eiro līdz 1,56 miljoniem eiro, kopējam iemaksu apjomam šajā laika periodā sasniedzot 9,29 miljonus eiro²⁵ (šīs iemaksas ir piesaistītas valsts izaugsmes tempam).

Papildus obligātajām iemaksām Latvija veic arī brīvprātīgas iemaksas. Pirmā no tām bija 2014. gadā, kad Latvija ANO Norobežošanās novērošanas spēku (UNDOF) budžetā iemaksāja

---

²¹ Latvijas Vēstnesis (2021). ANO *apstiprina Latvijas rosinātu rezolūciju cīņai pret dezinformācijas un maldinošas informācijas izplatību* (Ārlietu ministrijas relīze). <https://luportal.s.lu/dienaskartiba/326373-ano-apstiprina-latvijas-rosinatu-rezoluciju-cina-pret-dezinformācijas-un-maldinosas-informācijas-izplatību-2021>

²² Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2025). *Latvija sniedz augstākā līmeņa juridisko ekspertīzi Klusā okeāna salu valstīm*. <https://www.mfa.gov.lv/lv/jaunums/latvija-sniedz-augstaka-limena-juridisko-ekspertizi-klus-a-okeana-salu-valstim>

²³ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2024). *Ārlietu ministre ANO Ģenerālajā asamblejā Ņujorkā: Latvija ir gatava dalīties ar pieredzi digitalizācijā un cīņā pret dezinformāciju*. <https://www.mfa.gov.lv/lv/jaunums/arlietu-ministre-ano-generalaja-asambleja-nujorka-latvija-ir-gatava-dalities-ar-pieredzi-digitalizacija-un-cina-pret-dezinformaciju>

²⁴ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2025). Ieraksts Facebook. 04.04.2025. <https://www.facebook.com/arlietuministrija/posts/-dr-valts-ern%C5%A1treits-ir-iev%C4%93l%C4%93ts-ano-past%C4%81u%C4%ABgaj%C4%81-forum%C4%81-pamatiedz%C4%ABvot%C4%81ju-jaut%C4%81ju/1076516571166853/>

²⁵ United Nations (2025). *Contributions received for 2025 for the United Nations Regular Budget*. <https://www.un.org/en/ga/contributions/honourroll.shtml> (Pārreķināts pēc valūtas kursa 1 USD = 0,92 EUR (19.03.2025.)).

25 tūkstošus eiro.²⁶ Turpmāk Latvija ir paplašinājusi savas palīdzības aktivitātes. Piemēram, 2023. gadā Latvija ANO Humānās palīdzības koordinācijas birojam (UN OCHA) piešķīra 0,86 miljonus eiro;²⁷ lielākā daļa šo līdzekļu nonāca Turcijā pēc tur notikušās zemestrīces 2023. gada februārī (0,56 miljoni eiro) (Latvija arī palīdzēja plūdu skartajai Slovēnijai). Vēl viens piemērs bija 2022. gadā, kad Latvija piešķīra 0,12 miljonus eiro ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojam (UNHCR). Ar šo maksājumu Latvija palīdzēja Ukrainas bēgļiem, kuri pameta valsti pēc Krievijas pilna mēroga iebrukuma.²⁸ Latvija sniedza humāno palīdzību arī ārpus Eiropas, piemēram, 2023. gadā Latvija palīdzēja Pakistānai un Tongai novērst klimata pārmaiņu izraisīto dabas katastrofu sekas, kā arī risināt humanitāro krīzi Afganistānā.²⁹ Šie un citi pasākumi iezīmēja Latvijas augošo vēlmi sadarboties ar ģeogrāfiski attāliem reģioniem, tostarp Āfrikas valstīm.³⁰

---

²⁶ Lsm.lv (2014). *Latvija veiks savā vēsturē pirmo iemaksu ANO miera uzturēšanas operācijas budžetā*. <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/latvija-veiks-sava-vesture-pirmo-iemaksu-ano-miera-uzturesanas-operacijas-budzeta.a105640/>

²⁷ OCHA Services (2025). *Latvia, Government of 2023*. <https://fts.unocha.org/donors/4850/flows/2023> (Pārrēķināts pēc valūtas kursa 1 ASV dolārs = 0,91 eiro (07.04.2025.)).

²⁸ UNHCR (2025). *Latvian Contributions to UNHCR*. <https://www.unhcr.org/neu/latvian-government> (Pārrēķināts pēc valūtas kursa 1 ASV dolārs = 0,91 eiro (07.04.2025.)).

²⁹ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2023). *Ārlietu ministrs: pagājušajā gadā Latvija visā pasaulē sniedza humāno palīdzību četru miljonu eiro vērtībā*. 20.03.2023. <https://www.mfa.gov.lv/lv/jaunums/arlietu-ministrs-pagajusaja-gada-latvija-visa-pasau-le-sniedza-humano-palidzibu-cetru-miljonu-eiro-vertiba>

³⁰ Ģermanis, K. un Andžāns, M. (2024). *Latvija un Āfrikas valstis jauna ceļa sākumā. Ģeopolitikas pētījumu centrs*. <https://www.geopolitics.center/outputs/latvia-and-african-countries-at-the-beginning-of-a-new-road>

2. ANO nozīme un ietekme uz Latviju

ANO nozīme Latvijai ir daudzšķautņaina. Kā norāda Andrejs Pildegovičs, īpaši mazām un vidēja mēroga valstīm ANO ir neaizstājama. Tā ir globāla platforma, kur izteikt viedokli, paust savas intereses un stiprināt drošību tiesībās un noteikumos balstītā starptautiskā kārtībā.³¹

Vēl viena ANO priekšrocība ir iespēja dalībvalstīm apspriest jautājumus, kas sniedzas aiz pašu valstu tiešā interešu loka, bet ir izšķiroši citām valstīm. Kā atzīmē Latvijas vēstniece un pastāvīgā pārstāve ANO Ņujorkā Sanita Pavļuta-Deslandes, "problēmu netrūkst: kari, nabadzība, klimata pārmaiņas, kuru rezultātā ar jūras limeņa paaugstināšanos var izzust veselas valstis. (..) Eiropas un citu Rietumu partneru ietekme ANO ir salīdzinoši ierobežota, ja paraugās uz attīstības valstu lielo balsu skaitu. Šādas atziņas liek raudzīties plašākā mērogā. Tāpēc mums ir jāiesaistās plaša spektra sarunās un jāieklaušās citu reģionu valstīs".³² Kā norāda bijušais Latvijas vēstnieks ANO Ženēvā Jānis Kārklīņš, Latvija, darbojoties ANO Drošības padomē, ievēros noteiktus principus,

---

³¹ Andrejs Pildegovičs. Tiešsaistes intervija. 06.02.2025.

³² Sanita Pavļuta-Deslandes (Latvijas vēstniece un pastāvīgā pārstāve ANO Ņujorkā). Tiešsaistes intervija. 14.02.2025.

proti, uz noteikumiem balstītu starptautisko kārtību, likuma varu, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, kā arī citas ANO Hartā nostiprinātās vērtības.³³

ANO ir būtiski ietekmējusi Latvijas attīstības sadarbības veidošanos. Šajā ziņā Latvija balstās uz globālās attīstības sadarbības darba kārtību un dažādiem dokumentiem, tostarp ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030 (2015. gadā apstiprinātā Darba kārtība 2023), kurā noteikti 17 ilgtspējīgas attīstības mērķi, un Parīzes nolīgumu par klimata pārmaiņām.³⁴

Latvija jau 2016. gadā sevi identificēja kā donorvalsti.³⁵ Latvijas attīstības sadarbības politikas pamatnostādņēs 2021. līdz 2027. gadam uzsvērts, ka Latvijas attīstības sadarbība pieaug, un prioritārie reģioni ir Ukraina, Baltkrievija, Moldova, Gruzija, Armēnija, kā arī Centrālāzijas un Āfrikas valstis: "jāparedz iespējas atbalstīt aktivitātes arī ārpus tradicionālajiem prioritārajiem reģioniem. Būtiska nozīme reģionālās iesaistes paplašināšanai būs Latvijas kandidatūra ANO Drošības Padomes vēlēšanās 2025. gadā (.), kas sniegs iespējas popularizēt Latvijas risinājumus un ekspertīzi valstīs un reģionos, kuri līdz šim nav bijuši Latvijas divpusējās attīstības sadarbības dienaskārtībā".³⁶

Šīs pamatnostādnes tika izstrādātas laika posmā, kad vardarbīgi tika apspiesti protesti Baltkrievijā 2020. gada augustā un septembrī un Krievija sāka pilna mēroga iebrukumu Ukrainā 2022. gada 24. februārī. Attīstības sadarbības pamatnostādnes no vienas puses izceļ reģionālo drošību kā Latvijas prioritāti, bet no

---

³³ Jānis Kārklīņš (bijušais Latvijas vēstnieks ANO Ženēvā). Tiešsaistes intervija. 14.02.2025.; Sanita Pavļuta-Deslandes. Tiešsaistes intervija. 14.02.2025.

³⁴ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2024). *Latvijas attīstības sadarbības politika*. <https://www.mfa.gov.lv/lu/latvijas-attistibas-sadarbibas-politika>

³⁵ Likumi.lv (2016). *Par attīstības sadarbības politikas pamatnostādņēm 2016.–2020. gadam*. 14.09.2016. <https://likumi.lv/ta/id/284775-par-attistibas-sadarbibas-politikas-pamatnostadnem-20162020-gada>

³⁶ Likumi.lv (2021). *Par Attīstības sadarbības politikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam*. 14.04.2021. <https://likumi.lv/ta/id/322455-par-attistibas-sadarbibas-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

otras puses – attiecības ar valstīm, kas atrodas ārpus Latvijas tradicionālā interešu loka.

ANO paver iespējas Latvijai plašāk stāstīt pārējai pasaulei par savām prioritātēm. Tiesa, katras valsts pašas ziņā ir izmantot vai neizmantojot šādu iespēju. Latvijai būtiskākie ir Baltijas jūras reģiona drošības jautājumi. Valstīm, kas atrodas ģeogrāfiski tālu, situācija Baltijas jūras krastos ir mazāk zināma.

Lai gan ANO bieži ir kritizēta par nebeidzamām diskusijām, tā kalpo kā diplomātisks līdzeklis, lai novērstu karus un citas militāras eskalācijas formas. Sanita Pavļuta-Deslandes uzsver, ka mazākām valstīm daudzpusējā sistēma ir eksistenciāli nozīmīga.³⁷ Tomēr ANO darbs bieži vien Latvijā paliek nepamanīts. Tas, visticamāk, ir saistīts ar Latvijas mediju ievērojamo uzmanību un pašas Latvijas ciešajām saitēm ar ģeogrāfiski tuvākiem reģioniem un ikdienas dzīvē pamanāmākām organizācijām kā ES un NATO.

Līdz ar to ANO Latvijas sabiedrībā nav tik labi pazīstama kā dažās citās dalībvalstīs, kur šī organizācija ikdienā ir redzamāka. Citviet pasaulē ANO ar savām aktivitātēm ir pamanāmāka, piemēram, valstīs, kur iedzīvotāju dzīvība ir atkarīga no starptautiskās palīdzības. Citos reģionos ir valstīs, kuru ikdienas dzīve un pat valstu ekonomika, drošība un infrastruktūras uzlabošana daļēji ir atkarīga no ANO palīdzības.

Runājot par attieksmi pret ANO Latvijā, 2024. gada aptaujā 43 % respondentu atbildēja, ka uzticas ANO, savukārt 36 % pauda, ka šai organizācijai neuzticas. Vēl 21 % respondentu nebija viedokļa par šo organizāciju. Līdzīgi viedokļi vērojami attieksmē pret ANO. 41 % respondentu šajā pašā aptaujā pauda pozitīvu viedokli, 34 % par ANO izteica negatīvu viedokli, bet 25 % nebija viedokļa. Interesanti, ka sieviešu un jauniešu vidū viedoklis par ANO bija pozitīvāks.³⁸

---

³⁷ Sanita Pavļuta-Deslandes. Tiešsaistes intervija. 14.02.2025.

³⁸ Berg Research (2024). *CAWI interneta aptauja N-1010 in all LATVIA, n-1010 in all Latvia, 15.10.-24.11.*

Valsts prezidente Vaira Viķe-Freiberga tiekas ar ANO ģenerālsekretāru Kofi Annanu ANO galvenajā mītnē Ņujorkā, ASV, 08.03.2006.³⁹

Latvijas ceļš ANO no saņēmējas līdz devējai un no novērotājas līdz aktīvai dalībniecei ir vērojams dažādās nozarēs. Sākot ar 1990. gadiem Latvija sāka pārņemt ANO apkopoto labo praksi vairākās jomās, tostarp izglītībā un veselības aprūpē. Dalība ANO vēlāk veicināja iestājai ES nozīmīgu normu pārņemšanu. Piemēram, jau 2002. gadā ANO Attīstības programmas (UNDP) ietvaros ieņēma donora, palīdzības sniedzēja un konsultanta lomu.⁴⁰

Latvijā ir darbojušās un sniegušas palīdzību un atbalstu dažādās ANO aģentūras. Starp tām ir ANO Attīstības programma, kas Latvijā sāka darbību 1993. gadā, kad ANO un Latvija vienojās sadarboties attīstības veicināšanā. No 2001. līdz 2004. gadam abas

³⁹ United Nations (2006). Foto: Marks Gārtens (*Mark Garten*). Avots: Latvijas Republikas Ārlietu ministrija.

⁴⁰ Delfi (2002). *Latviju iekļauj ANO Attīstības programmā kā donorvalsti*. <https://www.delfi.lv/193/politics/3611977/latviju-iekļauj-ano-attistibas-programma-ka-donorvalsti>

puses Latvijā koncentrējās uz sociālo iekļaušanu, nabadzības mazināšanu, nevalstisko organizāciju atbalstīšanu, dzimumu līdztiesības veicināšanu un jauniešu veselības iniciatīvām.⁴¹ 1994. gadā Latvija parakstīja līgumu par novērotāja statusu Starptautiskajā Migrācijas organizācijā un 1999. gadā kļuva par pilntiesīgu tās dalībvalsti.⁴² ANO Narkotiku un noziedzības apkarošanas birojs piedalījās cīņā ar narkotiku apriti un noziedzību.⁴³ Savukārt ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos biroja atvēršana 2022. gadā sakrita ar Ukrainas bēgļu krīzi⁴⁴ (2024. gada sākumā Latvijā bija reģistrēti 43,4 tūkstoši Ukrainas bēgļu⁴⁵).

Latvijas attīstību un pielāgošanos starptautiskajiem standartiem veicināja pievienošanās ANO aģentūrām un pievienošanās sarunu process. Piemēram, lai kļūtu par Pasaules Tirdzniecības organizācijas (WTO) dalībvalsti, ar visām ieinteresētajām WTO dalībvalstīm bija divpusējas sarunas par piekļuvi to tirgum.

Pasaules Veselības organizācija (WHO) aktīvi iesaistījās dažādu sabiedrības veselības jautājumu risināšanā. To vidū ir sabiedrības veselības stratēģija, HIV/AIDS un tuberkulozes apkarošanas stratēģija, tabakas un alkohola kontroles politika, vides politika, reproduktīvās, seksuālās un mātes veselības veicināšana, veselības finansēšanas modelis, kompensējamo medikamentu sistēma, vakcinācijas un garīgās veselības veicināšana, kā arī pacientu tiesības.⁴⁶

---

⁴¹ Latvijas Vēstnesis (2002). *Par ANO Attīstības programmas un Latvijas valdības sadarbību*. 30.12.2002. <https://www.vestnesis.lv/ta/id/69807>

⁴² International Migration Organization (2025). *Latvia*. <https://www.iom.int/countries/latvia>

⁴³ UNODC (2025). *Latvia. Country Profile*. <https://dataunodc.un.org/content/country-list>

⁴⁴ UNHCR (2025). *UNHCR Latvijā*. <https://www.unhcr.org/neu/lv/musu-darbs/unhcr-latvija>

⁴⁵ Latvijas Vēstnesis (2024). *“Ukrainas bēgļi Latvijā. Zināmais un nezināmais”*. 20.09.2024. <https://lvportals.lv/norises/367818-ukrainas-begli-latvija-zinamais-un-nezinamais-2024>

⁴⁶ Rūrāne, A. (2024). *Latvija un globālo veselības mērķu īstenošana*. No: Reire, G. (Red.) *Latvija Apvienotajās Nācijās*. Zinātne. 61. lpp.

Jānis Kārklīņš atgādina, ka arī UNESCO vairākkārt ir apliecinājusi savu nozīmi Latvijā. 1201. gadā dibinātās Rīgas iekļaušana UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā, visticamāk, ir palielinājusi pilsētas pievilcību tūristu vidū. Turklāt 2023. gadā sarakstam tika pievienota arī Kuldīga. Ar UNESCO atbalstu būvēta arī Latvijas Nacionālā bibliotēka un atbalstītas mediju un informācijas prasības apmācības.⁴⁷

UNESCO sekmēja arī projekta "Kvalitatīva un iekļaujoša izglītība" īstenošanu.⁴⁸ UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas ģenerālsēkretāre Baiba Moļņika skaidro, ka tādējādi izglītības sistēmai ir jāpielāgojas bērniem (gan bērniem ar invaliditāti, gan ar īpašiem talantiem) un viņu vajadzībām.⁴⁹ Citās sfērās: UNESCO ar partneriem Latvijā ir izstrādājusi vadlīnijas par ētiku mākslīgā intelekta izmantošanai, savukārt attiecībā uz pirmsskolas izglītības jautājumiem Latvija citiem var sniegt savu pieredzi.⁵⁰

Latvijas vēstnieks ANO Ženēvā Ivars Pundurs uzsver, ka ANO turpina sniegt būtisku palīdzību neaizsargātām grupām, piemēram, bēgļiem un migrantiem. Lai gan ANO varētu būt efektīvāka, tā joprojām ir labākais instruments globālā mērogā šajā jomā.⁵¹ Tam piekrist ANO Spīdzināšanas novēršanas apakškomitejas Nacionālā preventīvā mehānisma priekšsēdētāja vietniece Elina Šteinerte, norādot, ka atsevišķi ANO darbības aspekti, piemēram, politeslodzīto atbrīvošana dažādās valstīs, sabiedrībai

---

⁴⁷ Jānis Kārklīņš. Tiešsaistes intervija. 14.02.2025.

⁴⁸ UNESCO Latvijas Nacionālā komisija (2018). *UNESCO: Kvalitatīva izglītība ir visu iesaistīto pušu atbildība*. <https://www.unesco.lu/lu/jaunums/unesco-kvalitativa-izglitiba-ir-visu-iesaistito-pusu-atbildiba>; Baiba Moļņika. *Iekļaujoša izglītība. UNESCO skatījums*. <https://www.ikvd.gov.lu/lu/media/4127/download>

⁴⁹ Baiba Moļņika (UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas ģenerālsēkretāre). Tiešsaistes intervija. 05.03.2025.

⁵⁰ Turpat.

⁵¹ Ivars Pundurs (Latvijas vēstnieks ANO Ženēvā). Tiešsaistes intervija. 04.03.2025.

joprojām ir maz zināmi, jo atsevišķus risinājumus reizēm var labāk sasniegt “ārpus sabiedrības redzesloka”.⁵²

Bijušais Latvijas vēstnieks un pastāvīgais pārstāvis ANO Ņujorkā Jānis Mažeiks atzīmē, ka kritika ANO bieži vien balstās uz “melnbalto” uztveri, kurā no ANO tiek sagaidīts, ka tā atrisinās visas problēmas. Viņaprāt, ir situācijas, kad ANO var kaut ko mainīt, un ir situācijas, kad tas nav iespējams.⁵³

Kā atzīst Latvijas ārlietu ministre Baiba Braže, “ANO sistēmai nepieciešamas būtiskas reformas – jāuzlabo ricībaspēja, dažādu reģionu pārstāvniecība un ANO struktūras jāpadara efektīvākas un atvērtākas. ANO Drošības padome ilgstoši nav spējusi pieņemt lēmumus par karu Ukrainā agresorvalsts Krievijas veto dēļ. Turklāt ANO piedzīvo smagu budžeta krīzi (..)”. Tomēr, pēc ministres paustā, “ANO Drošības padome joprojām ir vienīgā starptautiskā struktūra, kurai ir tiesības pieņemt visām ANO dalībvalstīm saistošus lēmumus miera un drošības jomā. Valstīm, kas atbildīgi aizstāv ANO hartu, ir jābūt vairākumā ANO Drošības padomē. Tas ir Latvijas interesēs, un Latvija stingri par to iestājas”.⁵⁴

Kā norāda Baiba Braže, Latvija izmanto visus pieejamos daudzpusējos formātus, lai aizstāvētu Ukrainas suverenitāti un teritoriālo integritāti, izceltu Krievijas kara pret Ukrainu globālās sekas un uzsvērtu nepieciešamību saukt Krieviju pie atbildības par tās noziegumiem Ukrainā. Latvija arī ir konsekventi strādājusi, lai kļiedētu Krievijas naidīgo dezinformāciju un nepatiesos naratīvus starptautiskajās organizācijās.⁵⁵

Tomēr Latvijas un ikvienas citas valsts mērķu sasniegšana ANO ir sarežģīts process. Daudzi plāni ir jāsaskaņo ar valstīm,

---

⁵² Elina Šteinerte (ANO Spīdzināšanas novēršanas apakškomitejas priekšsēdētāja vietniece Nacionālo preventīvo mehānismu jautājumos). Tiešsaistes intervija. 04.03.2025.

⁵³ Jānis Mažeiks (bijušais Latvijas vēstnieks un pastāvīgais pārstāvis ANO Ņujorkā). Tiešsaistes intervija. 27.03.2025.

⁵⁴ Baiba Braže (Latvijas Republikas ārlietu ministre). Atbildes e-pastā. 28.03.2025.

⁵⁵ Baiba Braže. Atbildes e-pastā. 04.03.2025.

Ukrainas bērni atjaunotā bērnudārzā un bērnu slimnīcas virtuves atklāšanas ceremonijā Černihivā, Ukrainā. Ēkas atjaunoja ar Latvijas un ANO Attīstības programmas atbalstu. Bērnudārzs un slimnīca cieta pilna mēroga Krievijas iebrukuma Ukrainā laikā.⁵⁶

kurām ir atšķirīgas perspektīvas un prioritātes. Līdz ar to rezultāts var atšķirties no sākotnējās ieceres. Arī turpmāk starptautisko tiesību sistēmas noturēšana un attiecīgi Latvijas drošības stiprināšana ANO ietvaros būs izaicinājums. Viena no ANO Drošības padomes pastāvīgajām dalībvalstīm ar veto tiesībām ir Krievija, kas kopš 2014. gada turpina agresiju pret Ukrainu. Tāpēc Latvijai un tās sabiedrotajiem arī turpmāk būs jāpieliek lielas pūles Ukrainas atbalstīšanā.

Lai gan Latvijas uzmanība pamatā ir pievērsta reģionālās drošības jautājumiem, ANO mērogs mudina lūkoties arī uz

---

⁵⁶ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2025). *Černihivā Latvijas vēstnieks atklāj atjaunoto bērnudārzu un bērnu slimnīcas ēdināšanas bloku*. Foto: Viktors Košmāls (Viktor Koshmal). <https://www.mfa.gov.lv/lv/jaunums/cernihiva-latvijas-vestnieks-atklaj-atjaunoto-bernudarzu-un-bernu-slimnिकास-edinasanas-bloku>

attālākiem reģioniem un to, kā tur notiekošais var ietekmēt norises Latvijā. Kariem un klimata pārmaiņām var būt kaskādes efekts. Piemēram, konflikti vai katastrofas citviet pasaulē var paaugstināt pārtikas un energoresursu cenas, ietekmēt slimību izplatību vai izraisīt bēgļu plūsmas, kas savukārt var pavisam tieši ietekmēt Latviju.

Zinta Zommers no Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) norāda, ka ANO koordinē plašu starptautisku sadarbības un palīdzības sistēmu, kas atbalsta cilvēkus nestabilās un konfliktu skartās situācijās. ANO var palīdzēt valdībām risināt ārkārtas situācijas, lai mazinātu ietekmi gan vietējā, gan globālā mērogā.⁵⁷

---

⁵⁷ Zinta Zommers (Klimata pārmaiņu starpvaldību paneļa (IPCC) otrās darba grupas priekšsēdētāja vietniece). Tiešsaistes intervija. 05.03.2025.

3. Latvijas ieguldījums ANO

2000. gadu pirmajā desmitgadē Latvija sāka izvirzīt savus kandidātus augstos amatos ANO sistēmā. 2003. gadā Anita Ušacka tika ievēlēta Starptautiskās krimināltiesas sastāvā.⁵⁸ Taču visredzamākā nominācija bija toreizējās Latvijas Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas kā kopīgās Baltijas valstu kandidātes pieteikšana uz ANO ģenerālsekretāres amatu 2006. gadā.

Pakāpeniski integrējoties ANO, Latvijas eksperti arvien biežāk tikuši nodarbināti ANO un dažādās tās aģentūrās. 2. tabulā redzams, ka ANO un tās aģentūrās strādājošo Latvijas ekspertu skaits pakāpeniski pieaudzis. Laikā no 2011. līdz 2022. gadam Latvijas ekspertu skaits ANO gandrīz divkāršojās no 11 līdz 21. Vislielākais pieaugums bija no 2019. līdz 2020. gadam, kad to skaits pieauga no 15 līdz 20.

---

⁵⁸ International Criminal Court (2025). *Judge Anita Ušacka*. <https://www.icc-cpi.int/judges/judge-anita-usacka>

2. tabula. ANO nodarbinātie Latvijas pilsoņi, 2010. līdz 2022. gads.⁵⁹

Gads	ANO nodarbinātais Latvijas pilsoņu skaits	Latvijas pilsoņu īpatsvars ANO nodarbināto vidū
2022	21	0,06
2021	21	0,06
2020	20	0,05
2019	15	0,04
2018	15	0,04
2017	17	0,04
2016	15	0,04
2015	14	0,03
2014	14	0,03
2013	14	0,03
2012	13	0,03
2011	11	0,03
2010	12	0,03

Vairāki Latvijas pārstāvji ieņem augstus amatus ANO sistēmā, bieži arī nonākot sabiedrības un mediju uzmanības centrā. Piemēram, Ilze Brands-Kehris ir ANO ģenerālsekretāra vietniece cilvēktiesību jautājumos un ANO Augstā cilvēktiesību komisāra biroja vadītāja (*Assistant Secretary-General for Human Rights and Head of the Office of the UN High Commissioner for Human Rights*).⁶⁰

⁵⁹ United Nations Digital Library (2025). *All staff by nationality, gender, category and appointment type, 2010-2022*. <https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&as=1&m1=p&p1=-Composition%20of%20the%20Secretariat.%20Report%20of%20the%20Secretary-General&f1=series&op1=a&m2=a&p2=f&f2=s&op2=a&m3=a&p3=f&f3=s&dt=s&d1d=s&d1m=s&d1y=s&d2d=s&d2m=s&d2y=s&rm=s&sf=year&so=d&rg=50&c=United%20Nations%20Digital%20Library%20System&of=hb&fti=0&fti=0>

⁶⁰ United Nations (2025). *Ilze Brands-Kehris*. <https://www.un.org/sg/en/content/profiles/ilze-brands-kehris>

Elina Šteinerte, ANO Spīdzināšanas novēršanas apakškomitejas priekšsēdētāja vietniece Nacionālo preventīvo mehānismu jautājumos.⁶¹

Tas ir augstākais amats, ko jebkad ieņēmis kāds Latvijas pilsonis ANO. Zinta Zommers ir IPCC otrās darba grupas priekšsēdētāja vietniece.⁶² Mārtiņš Paparinskis tika ievēlēts Starptautisko tiesību komisijā (*International Law Commission*) un vada šo komisiju 2025. gadā.⁶³ Savukārt Nils Muižnieks tika iecelts par jauno ANO īpašo ziņotāju par cilvēktiesību situāciju Baltkrievijā (*UN Special Rapporteur on the human rights situation in Belarus*), bet Elina Šteinerte – par ANO Spīdzināšanas novēršanas apakškomitejas priekšsēdētāja vietniecei Nacionālo preventīvo mehānismu jautājumos

---

⁶¹ Elinas Šteinertes privātais arhīvs.

⁶² IPCC (2025). *Zinta Zommers*. <https://www.ipcc.ch/people/zinta-zommers/>

⁶³ Lsm.lv (2021). *Latvia's Paparinskis elected to International Law Commission*. 13.11.2021. <https://eng.lsm.lv/article/politics/diplomacy/latvias-paparinskis-elected-to-international-law-commission.a430075/>

(Vice-Chair for the National Preventive Mechanism at the UN Subcommittee on Prevention of Torture).⁶⁴

Latvijas sabiedrībā maz zināms par Latvijas uzņēmumu daļību ANO iepirkumos. Statistika liecina, ka Latvijas uzņēmumu sniegto pakalpojumu un preču apjoms dažādām ANO aģentūrām naudas izteiksmē pēdējo gadu laikā ir vairākkārtīgi pieaudzis (3. tabula). No otras puses, šis pieaugums galvenokārt bija posmā no 2022. līdz 2023. gadam. Tāpēc nav skaidrs, vai šāds pieaugums ir vienreizējs vai norāda uz ilgtermiņa tendenci. Tomēr Latvijas uzņēmēju skaits ANO iepirkumos ir pastāvīgi audzis.

3. tabula. ANO iepirkumi no Latvijas uzņēmumiem, 2013. līdz 2023. gads.⁶⁵

Gads	Iepirkumu vērtība (miljoni eiro)	ANO organizāciju skaits, kas veic iepirkumus no Latvijas uzņēmumiem	Latvijas vieta pēc ANO iepirkumu vērtības	Latvijas uzņēmumu īpatsvars ANO iepirkumos	ANO sistēmā reģistrēto Latvijas uzņēmumu skaits
2023	11,57	12	137.	<0,1%	169
2022	3,55	14	168.	<0,1%	141
2021	2,82	12	169.	<0,1%	143
2020	4,61	12	161.	<0,1%	133
2019	2,55	14	165.	<0,1%	115
2018	4,88	13	146.	<0,1%	104
2017	8,83	11	126.	<0,1%	121

⁶⁴ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2024). *United Nations Human Rights Council appoints Nils Muižnieks as the new UN Special Rapporteur on the situation of human rights in Belarus.*

⁶⁵ United Nations Global Marketplace (2025). *“UN procurements ensured by Latvia” (“Annual Statistical Report on United Nations Procurement”).* https://www.unghm.org/Shared/KnowledgeCenter/Pages/asr_data_country (Pārreķināts pēc valūtas kursa 1 USD = 0,92 EUR (19.03.2025.)).

2016	3,62	13	145.	<0,1%	88
2015	1,84	10	169.	<0,1%	66
2014	1,50	10	168.	<0,1%	-
2013	1,75	9	164.	<0,1%	-
Kopā	47,52				

4. tabulā tie paši dati redzami sadalījumā pa precēm un pakalpojumiem, tostarp acīmredzams pieaugums sniegto pakalpojumu apmērā 2023. gadā.

4. tabula. ANO iepirkumu no Latvijas uzņēmumiem sadalījums pa precēm un pakalpojumiem, 2013. līdz 2023. gads.⁶⁶

Gads	Kopā (miljoni eiro)	Preces (miljoni eiro)	Pakalpojumi (miljoni eiro)
2023	11,57	5,03	6,54
2022	3,55	2,62	0,93
2021	2,82	1,70	1,12
2020	4,61	3,29	1,32
2019	2,55	1,60	0,95
2018	4,88	4,31	0,57
2017	8,83	8,26	0,57
2016	3,62	2,84	0,78
2015	1,84	0,82	1,02
2014	1,50	0,95	0,55
2013	1,75	1,25	0,50
Kopā	47,52	32,67	14,85

⁶⁶ United Nations Global Marketplace (2025). *Procurement Data By Supplier Country*. https://www.ungm.org/Shared/KnowledgeCenter/Pages/asr_data_country (Pārrēķināts pēc valūtas kursa 1 USD = 0,92 EUR (19.03.2025.)).

Starp ANO aģentūrām visbūtiskākā sadarbība finansiālā izteiksmē ar Latvijas uzņēmumiem ir bijusi ar ANO Attīstības programmu (5. tabula). Laikā no 2013. līdz 2023. gadam Latvijas uzņēmumi slēdza līgumus 16,54 miljonu eiro apmērā. Savukārt iepirkumi no Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (*International Atomic Energy Agency*), ANO Iedzīvotāju fonda (*UN Population Fund*) un citām organizācijām ir bijuši mazāk apjomīgi.

5. tabula. ANO iepirkumi no Latvijas uzņēmumiem sadalījumā pa ANO aģentūrām (TOP 5), 2013. līdz 2023. gads.⁶⁷

ANO aģentūra	Iepirkumu kopsumma (miljoni eiro)
UNDP	16,54
IAEA	7,27
UNFPA	6,96
UNICEF	5,12
WFP	4,78

Konkrētu preču un pakalpojumu ziņā (6. tabula) Latvijas uzņēmumi ANO aģentūrām galvenokārt piegādā farmācijas produktus, kontracepcijas līdzekļus un vakcīnas. Citu kategoriju apjomi ir ievērojami mazāki.

6. tabula. ANO iepirkumu no Latvijas uzņēmumiem sadalījums pa preču un pakalpojumu kategorijām (TOP 5), 2013. līdz 2023. gads.⁶⁸

Kategorija	Iepirkumu kopsumma (miljoni eiro)
Farmācija, kontracepcijas līdzekļi, vakcīnas	22,25
Laboratoriju un testa aparātūra	5,99

⁶⁷ United Nations Global Marketplace (2025). *Procurement Data By Supplier Country*. https://www.ungm.org/Shared/KnowledgeCenter/Pages/asr_data_country (Pārrēķināts pēc valūtas kursa 1 USD = 0,92 EUR (19.03.2025)).

⁶⁸ Turpat.

Transporta, uzglabāšanas un pasta pakalpojumi	5,08
Vadības un administratīvie pakalpojumi	4,41
Inženierijas un pētniecības pakalpojumi	1,13
Citi	5,16

Kā redzams 7. tabulā, laikā no 2015. līdz 2023. gadam lielākais piegādātājs finansiālā izteiksmē starp Latvijas uzņēmējiem bija farmaceitisko produktu vairumtirgotājs “Magnipharma” ar 10,05 miljoniem eiro. Otrais lielākais bija cits šīs nozares uzņēmums “Grindeks” (5,91 miljoni eiro), bet trešais – elektronikas produktu piegādātājs “Baltic Scientific Instruments” (4,41 miljons eiro).

7. tabula. Latvijas uzņēmumi – ANO piegādātāji (lielākie pēc iepirkuma apjoma), 2015. līdz 2023. gads.⁶⁹

Uzņēmums	Iepirkuma apjoms (miljoni eiro)
Magnipharma	10,05
Grindeks	5,91
Baltic Scientific Instruments	4,41
Unifreight Logistics	3,35
Kalceks	3,17
Vārdā nenosaukts uzņēmums	1,23
ZRF Ritec	1,15
Vizulo Solutions	1,06

⁶⁹ United Nations Global Marketplace (2025). *Procurement Data By Supplier*. https://www.unghm.org/Shared/KnowledgeCenter/Pages/asr_data_supplier (Pārreķināts pēc valūtas kursa 1 USD = 0,88 EUR (24.04.2025.)).

Latvijas miera uzturētāji dienestā UNIFIL 2023. gadā.⁷⁰

Interesanti, ka Latvijas uzņēmumi ANO iepirkumos ir ieguvuši lielākus pasūtījumus, nekā Latvija ir iemaksājusi ANO budžetā kā obligātās iemaksas. Piemēram, 2023. gadā iemaksas sasniedza 1,34 miljonus eiro⁷¹, bet Latvijas uzņēmumi ieguva līgumus 11,57 miljonu eiro vērtībā.⁷²

Jāuzsver arī Latvijas loma ANO miera uzturēšanas centienos. Latvija ir piedalījusies vairākās ANO misijās, tostarp ANO

---

⁷⁰ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2023). *Latvija ANO*. Foto: Kristiāns Donādeo (*Christian Donadeo*). <https://www.mfa.gov.lv/lu/latvija-ano>

⁷¹ United Nations (2025). *Contributions received for 2025 for the United Nations Regular Budget*. <https://www.un.org/en/ga/contributions/honourroll.shtml> (Pārrēķināts pēc valūtas kursa 1 USD = 0,92 EUR (19.03.2025)).

⁷² United Nations Global Marketplace (2025). *Procurement Data By Supplier Country*. https://www.ungm.org/Shared/KnowledgeCenter/Pages/asr_data_country (Pārrēķināts pēc valūtas kursa 1 USD = 0,92 EUR (19.03.2025)).

vaditajā Visaptverošā stabilizācijas misijā Mali (MINUSMA)⁷³ no 2016. līdz 2022. gadam, ANO Pamiera uzraudzības organizācijā (UNTSO)⁷⁴ kopš 2022. gada un ANO Starptautiskajā operācijā Libānā (UNIFIL)⁷⁵ kopš 2023. gada. Dalība šajās misijās un operācijās vēlreiz ilustrē Latvijas ceļu noņēmēja uz devēju.

8. tabula. Latvijas militārpersonas MINUSMA (2016.–2022. gads), UNTSO (2022. gads līdz šim brīdim) un UNIFIL (2023. gads līdz šim brīdim).⁷⁶

Gads	Militārpersonu skaits
2025	36 ⁷⁷
2024	2
2023	4
2022	2
2021	2
2020	2
2019	8
2018	16
2017	12
2016	2

⁷³ United Nations Peacekeeping (2025). MINUSMA. <https://peacekeeping.un.org/en/mission/minusma>

⁷⁴ United Nations Peacekeeping (2025). UNTSO. <https://untso.unmissions.org/>

⁷⁵ United Nations Peacekeeping (2025). UNIFIL. <https://unifil.unmissions.org/>

⁷⁶ Latvijas Republikas Aizsardzības ministrija (2025). Ģeopolitikas pētījumu centram iesniegtā informācija. 07.03.2025.

⁷⁷ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2025). *Latvijas dalība starptautiskajās misijās un operācijās, civilie eksperti*. 10.05.2025. <https://www.mfa.gov.lv/lv/daliba-starp-tautiskajas-misijas-un-operacijas-civilie-eksperti>

8. tabula parāda trīs ANO misijās izvietoto Latvijas militārpersonu skaitu. Piemēram, 2017. līdz 2018. gadā Mali bija izvietotas attiecīgi 12 un 16 militārpersonas. Latvijas karavīri dienestu šajā misijā izbeidza 2022. gadā, bet gadu vēlāk šo misiju pēc Mali militārās huntas pieprasījuma slēdza.⁷⁸

Kopš 2022. gada Latvija piedalās UNTSO. Misijas mērķis ir uzturēt mieru gar Izraēlas robežu ar Ēģipti, Jordāniju un Sīriju. Sākotnēji Latviju Jeruzalemē pārstāvēja viens štāba virsnieks. Sākot ar 2024. gada 1. maiju Latvijas pārstāvis ieņem papildu novērotāja amatu, kas ir pirmā reize, kad Latvija ir nodrošinājusi šāda veida speciālistu ANO misijās.⁷⁹ Jāatzīmē, ka Saeima ir pagarinājusi Latvijas militārpersonu iesaisti UNTSO līdz 2026. gada 1. maijam.⁸⁰

Visbeidzot, kopš 2023. gada Latvija piedalās UNIFIL. Misija sākās 1978. gadā, lai novērotu Izraēlas spēku izvešanu no Libānas. Kopš 2006. gada ANO Drošības padome ir paplašinājusi misijas mandātu, lai uzraudzītu karadarbības pārtraukšanu starp Izraēlu un Libānu.⁸¹ Tieši Libānas misijas ietvaros Latvija 2025. gadā sasniedza jaunu iesaistes līmeni ANO miera uzturēšanas centienos. Proti, 2025. gada martā uz Libānu devās Latvijas karavīru un zemessargu vada izmēra vienība.⁸²

---

⁷⁸ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2025). *Latvijas dalība starptautiskajās misijās un operācijās, civilie eksperti*. 10.05.2025. <https://www.mfa.gov.lv/lu/daliba-starp-tautiskajas-misijas-un-operacijas-civilie-eksperti>

⁷⁹ Turpat.

⁸⁰ Latvijas Republikas Aizsardzības ministrija (2024). *Valdība atbalsta Nacionālo bruņoto spēku karavīru dalības pagarināšanu ANO misijā Izraēlā*. 19.03.2024. <https://www.mod.gov.lv/lu/zinas/valdiba-atbalsta-nacionalo-brunoto-speku-karaviru-dalibas-pagarinasanu-ano-misija-izraela>

⁸¹ Latvijas Republikas Aizsardzības ministrija (2025). *Ģeopolitikas pētījumu centram iesniegtā informācija*. 07.03.2025.

⁸² Skrudas televīzija (2025). *Pavada Latvijas karavīrus dalībai ANO misijā Libānā*. 07.03.2025. <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/07.03.2025-pavada-latvijas-karavirus-dalibai-ano-misija-libana.a590746/>

4. Latvijas loma ANO šodien un nākotnē

Tā kā Latvijas ieguldījums ANO, tostarp finansiālais atbalsts un dalība miera uzturēšanas misijās, pakāpeniski aug, ir palielinājusies Latvijas vēlme tiešāk iesaistīties globālā miera un drošības lēmumu veidošanā un pieņemšanā. Tāpēc 2011. gadā Latvijas valdība iesniedza pieteikumu kandidēšanai ANO Drošības padomē.⁸³

ANO Drošības padomes sastāvā ir piecas pastāvīgās dalībvalstis: ASV, Francija, Apvienotā Karaliste, Krievija, Ķīnas Tautas Republika, kā arī desmit ievēlētās (sauktas arī par nepastāvīgajām) dalībvalstis. Katru gadu ANO Ģenerālā asambleja uz divu gadu termiņu ievēl piecas jaunas dalībvalstis piecās reģionālajās grupās. Latvija ietilpst 23 Austrumeiropas valstu grupā.⁸⁴ Šo grupu ANO Drošības padomē pārstāv viena valsts.

Dalība ANO Drošības padomē nav tikai formāli definēts mērķis ārējās un drošības politikas dokumentos. Nacionālajā attīstības plānā 2021. līdz 2027. gadam sadaļā "Vienota, droša un atvērta sabiedrība" ir uzsvērts, ka "Latvijas spēja veidot vienotu, drošu

---

⁸³ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2025). *Latvijas kandidatūra ANO Drošības padomē (2026–2027)*. 14.02.2025. <https://www.mfa.gov.lv/lu/latvijas-kandidatura-ano-drosibas-padome-2026-2027>

⁸⁴ United Nations (2025). *Group of Member States*. <https://www.un.org/en/model-united-nations/groups-member-states>

un atvērtu sabiedrību sekmēs Latvijas ievēlēšanu ANO Drošības padomē 2026.–2027. gadā”.⁸⁵

Latvijas vizija par darbību ANO Drošības padomē ir balstīta uz Lietuvas, kas bija ievēlēta šajā padomē darbam no 2014. līdz 2015. gadam⁸⁶, un Igaunijas, kas tur darbojās no 2020. līdz 2021. gadam, pieredzi.⁸⁷ Balstoties abu kaimiņvalstu pieredzē, bet šobrīd jau pavisam citos apstākļos no 2026. līdz 2027. gadam Latvija pārstāvēs Austrumeiropas grupu globālās politikas epicentrā.

Evolūcija no saņēmēja uz devēju un pastiprināta pievēršanās globāliem jautājumiem ir redzama arī Latvijas mērķos, ko tā sākotnēji izvirzīja ievēlēšanai ANO Drošības padomē. Latvija kā prioritāti izvirzīja valstu teritoriālās integritātes un ilgtspējības jautājumus, īpaši saistībā ar klimata pārmaiņām un pielāgošanos tām, dzimumu līdztiesību un izglītības pieejamību visām sabiedrības grupām, kā arī plašāku un pārdomātāku digitalizāciju, mākslīgā intelekta jautājumus un informācijas un mediju pratības uzlabošanu, it īpaši informācijas integritātes kontekstā.⁸⁸

Kā uzsver Andrejs Pildegovičs, šie jautājumi ir jāpopularizē ārpus Latvijas. Vienlaikus ir jāsadarbojas un jāieklausās arī citu valstu prioritātēs. Latvija ir apņēmusies aizstāvēt Ukrainas un citu apdraudētu ANO dalībvalstu, tostarp mazo salu valstu, intereses, kuru pastāvēšanu apdraud klimata pārmaiņas un to izraisītā ūdens līmeņa celšanās.⁸⁹

---

⁸⁵ Likumi.lv (2020). *Par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021.–2027.* 02.07.2020. <https://likumi.lv/ta/id/315879-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-20212027-gadam-nap2027>

⁸⁶ Ministry of Foreign Affairs of the Republic Lithuania (2025). *Lithuania at UN Security Council.* <https://www.urm.lt/en/international-organizations/united-nations/lithuania-at-un-security-council/1010>

⁸⁷ Ministry of Foreign Affairs of the Republic Estonia (2025). *Estonia in the UN Security Council 2020-2021.* <https://um.ee/en/international-relations/un/estonia-un-security-council-2020-2021>

⁸⁸ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2025). *Par ko iestājas Latvija.* <https://www.mfa.gov.lv/lv/par-ko-iestajas-latvija>

⁸⁹ Andrejs Pildegovičs. Tiešsaistes intervija. 06.02.2025.

Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs piedalās ANO Drošības padomes augsta līmeņa atklātajās debatēs Ņujorkā, ASV, 2023. gada 9. novembrī.⁹⁰

Šo virzienu vēl skaidrāk savā ikgadējā ziņojumā Saeimai iezīmēja Latvijas ārlietu ministre Baiba Braže: “Latvija virzās uz dalību ANO Drošības padomē laikā, kad Krievijas agresija pret Ukrainu fundamentāli apdraud starptautisko attiecību sistēmas pamatus, uz kuriem balstās Latvijas valstiskums un drošība. Dalība ANO Drošības padomē ir ieguldījums Latvijas drošības un suverenitātes stiprināšanā.”⁹¹

Skaidrojot savu motivāciju dalībai ANO Drošības padomē, Latvijas Ārlietu ministrija uzsver, ka ANO ir bijusi viens no valstiskuma stiprināšanas instrumentiem. Attiecīgi tādas vērtības

⁹⁰ Valsts prezidenta kanceleja (2023). Ieraksts Flickr. Foto: Ilmārs Znotiņš. 20.09.2023. <https://www.flickr.com/photos/valstsprezidents/53201894011/in/album-72177720311337160/>

⁹¹ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2025). *Ārlietu ministres ziņojums par paveikto 2024. gadā un iecerēto darbību valsts ārpolitikā un Eiropas Savienības jautājumos 2025. gadā*. <https://www.mfa.gov.lv/lu/arlietu-ministra-ikgadejais-zinojums>

kā cilvēktiesības un starptautiskās tiesības, kas stiprina Latvijas suverenitāti, ir un paliks Latvijas prioritātes globālā līmenī. Ar to cieši saistītas ir Latvijas nacionālās un drošības intereses: “Dalība ANO Drošības padomē sniedz iespēju aktualizēt jautājumus, kas ir būtiski Latvijas un Baltijas reģiona drošībai. Latvija aktīvi iestājas pret Krievijas agresiju Ukrainā un cilvēktiesību pārkāpumiem Baltkrievijā.”⁹²

Atbalstot Ukrainas neatkarību un teritoriālo integritāti, Latvija stiprina arī savu suverenitāti. Krievijas ārpolitika grauj starptautiskās normas un kārtību, radot draudus citām reģiona valstīm. Šajā ziņā Latvija atkal akcentē savu primāro mērķi, proti, stiprināt Latvijas drošību un valstiskumu.

Tāpēc Andrejs Pildegovičs uzsver, ka Latvijas darbības laikā ANO Drošības padomē Latvija centīsies nepieļaut, ka Krievija un tās sabiedrotie destruktīvi izmanto ANO un tās platformu. “Krievijas agresijas kara pret Ukrainu iznākums noteiks visas ANO sistēmas nākotni un ANO Hartas nozīmi. Tāpēc ANO Drošības padomē Latvija darīs visu iespējamo, lai atrisinātu lielāko un asiņaināko karu Eiropā 21. gadsimtā.”⁹³

Tomēr Latvijai ANO Drošības padomē neklāsies viegli. Tāpēc Latvijas diplomāti gatavojas diviem sarežģītiem gadiem. “Raugoties nākotnē, jārēķinās, ka turpmākajos gados ANO Drošības padomē nebūs labvēlīgu apstākļu kompromisu meklēšanai. Paredzams, ka Krievija turpinās savas destruktīvās darbības un izmantos katru iespēju paralizēt vai reorganizēt ANO Drošības padomes darbu tā, lai padome atbalstītu Krievijas imperiālistiskās intereses un aizsargātu tās sabiedrotos un “klientus”, kurus skar konkrēti ANO Drošības padomes darba kārtības jautājumi (Sīrija, Mali, Ziemeļkoreja, Irāna u. c.).”⁹⁴

---

⁹² Latvijas Republikas Ārlietu ministrija (2025). *Par ko iestājas Latvija*. <https://www.mfa.gov.lv/lu/par-ko-iestajas-latvija>

⁹³ Andrejs Pildegovičs. Tiešsaistes intervija. 06.02.2025.

⁹⁴ Baura, A. (2024.). *Ceļš uz ANO Drošības padomi: juridiskie un praktiskie aspekti*. No: Reire, G. (Red.) *Latvija Apvienotajās Nācijās*. Zinātne. 114. lpp.

Īpaši sarežģīti brīži Latvijai varētu būt attiecībā ar Krieviju. Kā norādīja viens no intervētajiem ekspertiem, "Krievija ir ļoti rafinēts spēlētājs, un es nešaubos, ka tā centīsies nostādīt Latviju politiski un juridiski sarežģītās situācijās. Krievija cerēs uz Latvijas neveiksmēm". Tāpēc Latvijai ir jābūt prasmīgai spēlētājai un jākoncentrējas uz jomām, kurās tā jau demonstrē labas spējas, piemēram, Ukrainas interešu aizstāvību un dzimumu līdztiesību.⁹⁵

Prognozējot Latvijas dalības ANO Drošības padomē rezultātus, ir jābūt ārkārtīgi uzmanīgiem, jo situācija starptautiskajā politikā ir ļoti svārstīga. Tomēr, ja Latvijai izdosies veiksmīgi veidot koalīcijas un paplašināt globālo izpratni par Latvijai svarīgiem jautājumiem, tā varēs veiksmīgāk risināt savus prioritāros jautājumus divu gadu termiņa laikā padomē, tostarp vienu mēnesi kā prezidējošā valsts 2026. gada novembrī.

Kā norāda Latvijas ārlietu ministre Baiba Braže: "Latvija visos iespējamajos formātos uzsver Ukrainas suverenitāti un teritoriālo integritāti, Krievijas kara globālās sekas un nepieciešamību saukt Krieviju pie atbildības par tās noziegumiem Ukrainā. Latvija starptautiskajās organizācijās ir pastāvīgi uzsvērusi Krievijas nepatiesos naratīvus un strādājusi, lai aizsargātu informācijas integritāti. (..) Šobrīd ir novērojama aktīva, koordinēta un mērķtiecīga Krievijas un citu autoritāro režīmu kampaņa ar mērķi sagrābt kontroli pār būtiskām ANO aģentūrām, komitejām un apakšorganizācijām. Šis valstis vēlas izmantot ANO, lai izmainītu globālo izpratni, standartus un likumdošanu par cilvēktiesībām, mediju brīvību, tiesiskumu, digitālajām tehnoloģijām un dabas aizsardzību. Mēs nedrīkstam to pieļaut."⁹⁶

Ja demokrātiskā pasaule negūs pārākumu pār autoritārām valstīm arī ANO sistēmā, Latvija var atrasties ne vien organizācijā ar būtiski iegrožotiem pamatprincipiem, bet arī ar autoritāru valstu diktētu darba kārtību un līdz ar to pasaulē, kurā dominē

---

⁹⁵ Anonīms eksperts. Tiešsaistes intervija. 17.02.2025.

⁹⁶ Baiba Braže. Atbildes e-pastā. 04.03.2025.

spēks.⁹⁷ Bijusi Latvijas Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga akcentē, ka lielas, bagātas un militāri spēcīgas valstis neievēro noteikumus, par kuriem tās pašas ir vienojušās. Dažas valstis nekad nav pieturējušās pie būtisku principu ievērošanas.⁹⁸ Tāpēc darbam ANO Drošības padomē vajadzētu kalpot kā iespējai iegrožot ipaši autoritāro lielvaru patvaļu.

Latvijas aizsardzības padomniece ANO Ņujorkā Ilze Žilde uzsver, ka “mums ir jābūt redzamiem Drošības padomē. Tā ir unikāla iespēja atgādināt par draudiem, ar kuriem mēs saskaramies, un pievērst tiem globālu uzmanību”.⁹⁹ Citiem vārdiem, Baltijas reģionam jābūt klātesošam visos starptautiskajos formātos, kas piedāvā gan tiešu ietekmi, gan piekļuvi aktuālajai informācijai par lielvaru politiskajiem manevriem.¹⁰⁰

Latvijas pieeja ANO kopumā būs vērsta uz sadarbību ar kaimiņvalstīm interešu grupu veidošanā. Bijusi UNICEF Latvijas Nacionālās komitejas izpilddirektore Ilze Doškina uzsver, ka “mēs esam mazs reģions. Baltijā dzīvo mazāk nekā seši miljoni iedzīvotāju. Mums ir jārisina kopīgi jautājumi un attiecīgi jālobē savas intereses. Turklāt Polija un Ukraina ir brīnišķīgi partneri, ar kuriem mēs dalāmies pieredzē par padomju laika pārvarēšanu. Mēs saprotam viņu cīņas un jūtam līdzīgu sajūtu”.¹⁰¹

Līdzīgi domājošo valstu jeb “paplašinātās ģimenes” sajūta sniedzas pāri ģeogrāfiskajām robežām. Latvijai ir jāsiglabā

---

⁹⁷ Reire, G. (2024). *Neiespējamā misija: ANO Drošības padomes reforma*. No: Reire, G. (Red.) *Latvija Apvienotajās Nācijās*. Zinātne. 217. lpp.

⁹⁸ Reire, G. (2024). *Stikla griesti ir caurlauzti. Intervija ar Vairu Vīķi-Freibergu*. No: Reire, G. (Red.) *Latvija Apvienotajās Nācijās*. Zinātne. 15. lpp.

⁹⁹ Ilze Žilde (Latvijas Republikas aizsardzības padomniece ANO). Tiešsaistes intervija. 28.02.2025.

¹⁰⁰ Bukovskis, K. (2020). *Latvijas intereses un iespējas Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes nepastāvīgās dalībvalsts statusā*. Latvijas Ārpolitikas institūts. 5. lpp. <https://www.lai.lv/publikacijas/latvijas-intereses-un-iespejas-apvienoto-naciju-organizācijas-drošības-padomes-nepastāvīgās-dalībvalstis-873>

¹⁰¹ Ilze Doškina (bijusi Latvijas UNICEF Nacionālās komitejas izpilddirektore). Tiešsaistes intervija. 12.02.2025.

Latvijas ārlietu ministre Baiba Braže kopā ar citām sievietēm, ārlietu ministrēm Toronto, Kanādā, 20.09.2024.¹⁰² Latvija bija viena no 2022. gada ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcijas par Starptautisko sieviešu diplomātiju dienu virzītājām.¹⁰³

demokrātiskās vērtības ne tikai apkārtējā reģionā un Eiropā, bet arī sadarbībā ar citiem reģioniem. Kā norāda Andrejs Pildegovičs, daudzpusējās attiecības un tiesiskuma jautājumi būs būtiski arī citām Eiropas valstīm ANO Drošības padomes sastāvā 2026. gadā – Apvienotajai Karalistei, Francijai, Dānijai un Grieķijai.¹⁰⁴

---

¹⁰² Baiba Braže (2024). Ieraksts X. 20.09.2024. https://x.com/braze_baiba/status/1837096779151446234?s=46&t=shOyYG90TR6vPF3P-YUwTw

¹⁰³ United Nations General Assembly (2022). *Resolution adopted by the General Assembly on 20 June 2022. International Day of Women in Diplomacy. A/RES/76/269.* <https://docs.un.org/en/A/RES/76/269>

¹⁰⁴ Andrejs Pildegovičs. Tiešsaistes intervija. 06.02.2025.

Tomēr nevajadzētu aizmirst arī par izaicinājumiem, ar kuriem saskaras citas valstis. Sanita Pavļuta-Deslandes uzsver, ka ir svarīgi saglabāt Latvijas vērtības un nostāju pret kariem un konfliktiem citās pasaules daļās ar tādu pašu perspektīvu, kādu Latvija ievēro attiecībā uz Krievijas iebrukumu Ukrainu.¹⁰⁵ Elina Šteinerte atgādina, ka ir jāaizsargā tādas demokrātiskas vērtības kā tiesības uz miermilīgiem protestiem.¹⁰⁶ Šajā nolūkā Latvija veido interešu grupas ar līdzīgi domājošām valstīm dažādos reģionos.

Jau daudzus gadus ANO notiek diskusijas par organizācijas, īpaši Drošības padomes, reformēšanu. Arī Latvija turpina iestāties par reformu nepieciešamību, īpaši par piecu padomes pastāvīgo locekļu (ASV, Francijas, Apvienotās Karalistes, Krievijas un Ķīnas Tautas Republikas) veto tiesību ierobežošanu genocīda un cilvēktiesību jautājumos. Andrejs Pildegovičs skaidro, ka "Latvija pastāvīgi iestājas par ātru ANO reformu, īpaši par ANO Drošības padomes atbildības, pārredzamības un saskaņotības uzlabošanu. Latvija stingri iebilst pret padomes pastāvīgo locekļu veto tiesību ļaunprātīgu izmantošanu. Mēs uzskatām, ka veto izmantošana nav pieņemama genocīda vai agresijas noziegumu gadījumos". Lai gan apjomīgu reformu iespējas tuvākajos gados ir nelielas, var panākt citas, mazākas reformas, tādējādi uzlabojot ANO efektivitāti.¹⁰⁷

Diskusijas par ANO reformēšanu notiek jau vairākas desmitgades. Līdz ar to Latvija nebūs pirmā padomes ievēlētā dalībvalsts, kas mudinās ieviest reformas. Par tām būs sarežģīti vienoties.¹⁰⁸ Kā norāda Zinta Zommers, pēdējos gados ir pieaudzis desmit ANO Drošības padomes nepastāvīgo dalībvalstu ierosināto un apstiprināto rezolūciju skaits.¹⁰⁹ Latvija darbojas arī Atbildības, saskaņotības un pārredzamības grupā (*Accountability, Coherence*

---

¹⁰⁵ Sanita Pavļuta-Deslandes. Tiešsaistes intervija. 14.02.2025.

¹⁰⁶ Elina Šteinerte. Tiešsaistes intervija. 04.03.2025.

¹⁰⁷ Andrejs Pildegovičs. Tiešsaistes intervija. 06.02.2025.

¹⁰⁸ Anonīms eksperts. Tiešsaistes intervija. 17.02.2025.

¹⁰⁹ Zinta Zommers. Tiešsaistes intervija 05.03.2025.

and Transparency Group (ACT)), kas uzstāj uz nepieciešamību konsolidēt padomes darba metožu stiprās puses, novērst būtiskus trūkumus un izmantot inovācijas, kā arī piedāvāt risinājumus, lai padarītu padomi atvērtāku, efektīvāku un atbilstošāku tās mērķim. Piemēram, Lihtenšteina ciešā sadarbībā ar Latviju un citām valstīm panāca Ģenerālās asamblejas rezolūcijas par veto tiesību izmantošanu un atbildību Drošības padomē.¹¹⁰

Latvijas divi gadi ANO Drošības padomē būs saistīti ar virkni citiem jautājumiem. Piemēram, acīmredzama ir kiberdrošības pieaugoša nozīme. Jānis Kārklīņš uzsver, ka kritiskās infrastruktūras drošība Latvijai kļūst arvien nozīmīgāka, ņemot vērā incidentus Baltijas jūrā.¹¹¹ Proti, netālu no Latvijas krastiem 2025. gadā tika pārrauts telekomunikāciju kabelis.¹¹² Latvijas ieskatā ANO Drošības padomei ir jārisina viss 21. gadsimta draudu spektrs. Dažādu citu jautājumu starpā ir jācinās ar tradicionālajiem kara veidiem, jāizskauž seksuālā vardarbība bruņotos konfliktos un jāpārvar jauni draudi kiberdrošībā, mākslīgajā intelektā un informācijas telpā. Andrejs Pildegovičs atzīmē, ka vienai no Ziemeļvalstu un Baltijas valstīm vienmēr būtu jābūt ANO Drošības padomes sastāvā, lai pārstāvētu šo reģionu un līdz ar to paustu savas bažas un piedāvātu risinājumus.¹¹³ Kā pastāvīga prioritāte paliks cīņa ar dezinformāciju.¹¹⁴

Visbeidzot, ANO kā organizācija saskaras ar daudziem izaicinājumiem. Piemēram, Latvijas ANO Jauniešu delegāts 2024. gadā Kristofers Krūmiņš novērojis, ka dažkārt diskusijas ANO ir

---

¹¹⁰ United Nations General Assembly (2022). *Resolution adopted by the General Assembly on 26 April 2022. Standing mandate for a General Assembly debate when a veto is cast in the Security Council*. https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF-CF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/A_RES_76_262.pdf

¹¹¹ Jānis Kārklīņš. Tiešsaistes intervija. 14.02.2025.

¹¹² Eng.lsm.lv (2025). *LVRTC cable damage*. <https://eng.lsm.lv/topic/lurtc-cable-damage/>

¹¹³ Andrejs Pildegovičs. Tiešsaistes intervija. 06.02.2025.

¹¹⁴ Ruduša, R. (2024). *Vārdu un vērtību cīņa UNESCO*. No: Reire, G. (Red.) *Latvija Apvienotajās Nācijās*. Zinātne. 51. lpp.

abstraktas un nenoved pie risinājumiem.¹¹⁵ Turklāt ne visas valstis pastāvīgi veic savas iemaksas ANO, tādējādi sarežģījot ANO darbību vēl vairāk. Līdz ar to, kā atzīmē Elina Šteinerte, daži projekti nesaņem nepieciešamo finansējumu, kas savukārt padara organizāciju vājāku un nespējīgu sasniegt tās globālos mērķus.¹¹⁶

---

¹¹⁵ Kristofers Krūmiņš. Tiešsaistes intervija. 27.02.2025.

¹¹⁶ Elina Šteinerte. Tiešsaistes intervija. 04.03.2025.

Secinājumi: no palīdzības saņēmējas līdz devējai

Vai pasaule bez ANO ir iespējama? Šis jautājums ir uzdots jau ilgu laiku, taču pēdējos gados, īpaši ņemot vērā Krievijas pilna apmēra iebrukumu Ukrainā, tas ir aktualizējies gan Latvijā, gan ārpus tās. ANO nav perfekta organizācija. ANO bieži tiek pār-mesta nespēja novērst un apturēt daudzus karus, badu un citas nelaimes, kas piemeklē cilvēci. Tomēr nekas labāks par ANO nav izgudrots. ANO ir ievērojams uzlabojums salīdzinājumā ar Tautu Savienību starpkaru periodā, kas, neskatoties uz saviem sasniegumiem, nespēja novērst Otro pasaules karu. ANO ir pastāvējusi gandrīz astoņas desmitgades. Daudzi ANO sasniegumi konfliktu risināšanā, miera uzturēšanā, palīdzības sniegšanā bēgļiem, epidēmiju apkarošanā un citās jomās nav bijuši pietiekami pamanīti un novērtēti.

2025. gadā Latvija atzīmē 34. gadadienu kopš uzņemšanas ANO. 1991. gada septembrī Latvija tikko bija ieguvusi starptautisku atzišanu un saskārās ar sarežģīto uzdevumu atjaunot valsti no nulles pēc piecu desmitgažu ilgas okupācijas. Tādas institūcijas kā bruņotie spēki un diplomātiskais dienests bija jāveido no pašiem pamatiem, kamēr Krievijas bruņotie spēki joprojām atradās Latvijā. Pašlaik Latvija daudzējādā ziņā ir neatņemama kolektīvo

Rietumu daļa. Tā ir ES, tostarp eirozonas un Šengenas zonas, dalībvalsts, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) dalībvalsts, kā arī NATO dalībvalsts. Bijušās koloniālās varas – Padomju Savienības – armijas vietā Latvijā tagad ir izvietota Kanādas vadīta NATO brigādes lieluma vienība Krievijas agresijas atturēšanai.

Paralēli tam Latvija ir gājusi ļoti līdzīgu izaugsmes ceļu ANO ietvaros. Sākotnēji tā centās kļūt par daļu no dažādām ANO aģentūrām, tā pārņēma ANO struktūru izstrādāto labo praksi un standartus, un Latvijas diplomāti, politiķi un citas amatpersonas mācījās no ANO praksēm un citām ANO dalībvalstīm. Līdz ar to Latvija pakāpeniski no palīdzības saņēmējas pārtapa par devēju. Tā arvien biežāk veica brīvprātīgās iemaksas dažādiem ANO mērķiem un sāka piedalīties ANO miera uzturēšanas misijās. Latvija arī paplašināja darbības jomas ārpus savām tiešajām interesēm. Vienlaikus ANO nodarbināja vairāk Latvijas ekspertu, bet citus Latvijas pārstāvjus ievēlēja dažādās ANO struktūrās. Latvijas uzņēmumi pakāpeniski palielināja savus ienākumus no ANO iepirkumiem, un šobrīd Latvijas finansiālie ieguvumi pārsniedz Latvijas obligātās iemaksas ANO budžetā. Visbeidzot, 2025. gadā Latviju ievēlēja par ANO Drošības padomes locekli uz nākamajiem diviem gadiem.

Taisnības labad jāatzīmē, ka Latvijas attīstība un ceļš ANO ietvaros nav bijis unikāls. Tās tuvākās kaimiņvalstis – Igaunija un Lietuva – ir gājušas ļoti līdzīgu ceļu un daudzos rādītājos pārspēj Latviju. Abas kaimiņvalstis jau ir bijušas ievēlētas ANO Drošības padomē. Bez Latvijas ANO Drošības padomē starp ES dalībvalstīm vēl nav tikusi pārstāvēta vienīgi Kipra. Raugoties plašākā vēsturiskā perspektīvā, Latvija no 1936. līdz 1939. gadam jau ieņēma nepastāvīgās locekles vietu Tautu Savienības Padomē, sasniedzot šo robežšķirtni mazāk nekā divas desmitgades pēc neatkarības iegūšanas 1918. gadā.

Latvija pievienosies ANO Drošības padomei nemierīgā un izšķirošā laikā. Latvija būs viena no aktīvākajām Ukrainas un

demokrātisko vērtību aizstāvēm. Ņemot vērā nesenās ASV ārpolitikas pārmaiņas, Latvijai būs jāatrod līdzsvars labu attiecību uzturēšanā ar savu stratēģisko partneri ASV, vienlaikus arī stiprinot ASV un ES attiecības. Krīzes Tuvajos Austrumos, Āfrikā un citos reģionos, kur Latvija līdz šim ir bijusi mazāk iesaistīta, kļūs arī par nozīmīgāku daļu Latvijas diplomātu ikdienas darba kārtībā.

Vēl viens izaicinājums būs ilgi gaidītās un apspriestās ANO Drošības padomes un ANO kopējās reformas. Turklāt jāatzīmē, ka Latvijai ANO Drošības padomes darba kārtības noteikšanai būs nepieciešamas labas koalīciju veidošanas prasmes, jo jautājumu iekļaušanai darba kārtībā vajadzīgas vismaz deviņas balsis no 15 pavisam dažādo valstu vidus.

Latvijas darbs ANO Drošības padomē, visticamāk, uzlabos tās pārstāvju zināšanas un prasmes jomās, kas iepriekš Latvijai bija mazāk pazīstamas, un veicinās iesaistīšanos jautājumos, kas līdz šim Latvijai šķituši mazāk saistoši.

Visbeidzot, diplomātiem būs jāskaidro un jāpamato Latvijas sabiedrībai iesaistīšanās dažādos attālos reģionos un jautājumos, no kuriem daudzi tieši neskars Latvijas iedzīvotājus. Latvijas diplomātiem arī nenāksies viegli izskaidrot ANO efektivitāti un tās devumu Latvijai un pasaulei.

Informācija par autoru

Kaspars Ģermanis ir Ģeopolitikas pētījumu centra pētnieks. Viņam ir aptuveni 20 gadu pieredze žurnālistikā, strādājot gan Latvijas, gan ārvalstu medijos un koncentrējoties uz iekšpolitikas ziņām, ārlietām un ekonomiku. Viņš arī vairāk nekā desmit gadus ir strādājis kā konsultants, piedaloties dažādu jomu projektos, tostarp tirgus izpētes, izglītības un vides aizsardzības, kā arī citās sfērās.

Ģeopolitikas pētījumu centrs ir ārējās un drošības politikas domnīca, kas starptautiski strādā ar zīmolu "Center for Geopolitical Studies Riga". Mēs izglītojam un informējam Latvijas sabiedrību, kā arī informējam starptautisko sabiedrību par Baltijai svarīgiem procesiem.

www.geopolitics.center

Latvija ANO: no palīdzības saņēmējas līdz devējai

Šajā publikācijā skatītas Latvijas dalības Apvienoto Nāciju Organizācijā (ANO) trīs desmitgades, kuru laikā Latvija pakāpeniski no palīdzības saņēmējas ir kļuvusi par devēju. Ziņojumā ir analizēts Latvijas ceļš ANO no pievienošanās organizācijai 1991. gadā līdz 2025. gadam, kad Latviju ievēlēja ANO Drošības padomē.

2025. gada jūnijs

